

Múzeum cukru v Sládkovičove

SUGAR MUSEUM IN SLÁDKOVIČOVO

Eva Sudová, Dušan Janíček – Múzeum cukru, o. z.

Myšlienka vybudovania múzea, ktoré by mapovalo históriu slovenského cukrovarníctva, je tu už niekoľko rokov. Zaoberal sa ňou Miroslav Eliáš, riaditeľ Mestského múzea v Šuranoch, a následne Ilona Németh, autorka výstavy Eastern Sugar, ktorá je vlastne autorkou myšlienky vybudovať toto múzeum v Sládkovičove.

Diószeg, ktorý bol v roku 1947 premenovaný na Sládkovičovo, bol totiž na prelome 19. a 20. storočia centrom uhorského cukrovarníctva a aj po vzniku I. Československej republiky si zachoval pozíciu špičkového poľnohospodársko-potravinárskeho podniku. Barón Karl Kuffner de Diószegh bol jedným z najdôležitejších predstaviteľov stredoeurópskeho cukrovarníctva. Tento židovský podnikateľ bol nielen vynikajúci cukrovarník, ale aj technik, vynálezca, vedec, neúnavný propagátor nových myšlienok, ale aj zberateľ umeleckých diel a významný donátor.

Za účelom vybudovania múzea v Sládkovičove sme spoločne založili občianske združenie Múzeum cukru, ktorého predsedom je Dušan Janíček, bývalý riaditeľ miestneho cukrovaru. Cieľom občianskeho združenia je realizácia tohto náročného projektu.

Na počiatku sme riešili otázku kde bude múzeum sídliť, lebo v Sládkovičove je niekoľko historických budov, ktoré boli súčasťou Kuffnerovského hospodárskeho komplexu. Najúžasnejšie by bolo umiestnenie múzea v budove materiálo-technického skladu cukrovaru, ale rekonštrukcia tejto budovy by bola finančne nesmierne náročná. Ďalšou verziou bolo prízemie nádhernej secesnej

Obr. 2. Barón Karl Kuffner de Diószegh

Obr. 1. Kuffnerovský cukrovar v Diószegu (Sládkovičove) na najstaršej fotografii okolo roku 1880

Obr. 3. Budova kaštiela v Sládkovičove po prestavbe (1926)

administratívnej budovy cukrovaru. Problém je v tom, že tieto priestory by sme mohli získať iba do prenájmu od majiteľa United Industries, a. s., a to je vždy problém v procese získania financií z dotačných schém.

V roku 2023 azerbajdžanskí majitelia kuffnerovského kaštiela ponúkli mestu túto nehnuteľnosť – národnú kultúrnu pamiatku na predaj, a tak prišla do úvahy myšlienka umiestniť múzeum v unikátnej budove obrazárne. Väčšina poslancov mestského zastupiteľstva však mala oprávnené obavy z finančnej náročnosti rekonštrukcie kaštiela i jeho následného efektívneho využitia. Kúpu kaštiela neodsúhlasili, napriek tomu, že Rada partnerstva Trnavského samosprávneho kraja predbežne vyčlenila financie na prvú etapu rekonštrukciu kaštiela.

V snahe získať túto predschválenú dotáciu do Sládkovičova, sme navrhli, aby sa pre potreby múzea rekonštruovala baroková sýpka v parku, ktorá je v majetku mesta. Túto, pravdepodobne najstaršiu stavbu v našom meste, zachránil v roku 2007 pred demoláciou grant VÚB, v rámci ktorého majster Michal Hubicsák vybudoval repliku barokového krovu, na ktorý bola neskôr osadená strešná krytina, financovaná z programu Ministerstva kultúry SR „Obnovme si svoj dom“.

V priebehu ďalších rokov sa tomuto objektu venovali i študenti katedry architektúry STU Bratislava. Na základe ich štúdií pripravilo mesto projekt na rekonštrukciu tejto nehnuteľnej

Obr. 4. Baroková sýpka v mestskom parku

národnej kultúrnej pamiatky pre účely komunitného centra s muzeálnou expozíciou miestneho cukrovaru a Kuffnerovskej rodiny.

Po prehodnotení a súhlase Rady partnerstva TTSK spracovala firma RH Project novú štúdiu, vhodnejšiu pre potreby múzea, ktorú pripomienkovali pracovníci Krajského pamiatkového úradu v Trnave. Po splnení ich požiadaviek bude vypracovaný finálny projekt na stavebné povolenie.

Externá projektová firma spracovala projektový zámer integrovanej územnej investície s rozpočtom 928 229,22 eur. Občianske združenie Múzeum cukru prispelo k tomuto projektu vypracovaním muzeálneho scenára, súpisu mobiliára, výstavných prvkov, technického vybavenia, využitia možností digitálnych technológií a konkrétneho obsahu jednotlivých expozícií. K tejto úlohe sme pristúpili veľmi zodpovedne. Z tohto dôvodu sme absolvovali konzultácie s odborníkmi v Slovenskom technickom múzeu v Košiciach, Múzeu skla v Kokave nad Rimavicou, Mestskom múzeu v Šuranoch, modernom Etnografickom múzeu v Budapešti, Mestskom múzeu v Bratislave, Slovenskom poľnohospodárskom múzeu v Nitre a Múzeu cukrovarníctví, lihovarníctví a repaštví v Dobroviach. Výsledkom bol muzeálny scenár, ktorý bol podkladom pre prípravu zmieneného projektového zámeru.

Ďalším dôležitým argumentom bola skutočnosť, že občianske združenie Múzeum cukru už zhromaždilo viac ako šesťsto zbierkových predmetov, ktoré sme získali od viacerých inštitúcií i súkromných darcov a vystavili v provizórnych priestoroch v budove Súkromnej strednej odbornej školy v Sládkovičove.

Členovia občianskeho združenia sa venovali aj príprave interaktívnych prvkov predovšetkým pre školopovinnú mládež. Kvôli tomu sme navštívili Veletrh vedy v Prahe, kde české vedecké ústavy prezentovali svoju prácu pre detské publikum atraktívnymi a modernými formami.

V navrhovanom projekte sme bezbariérovosť múzea nechápali iba ako požiadavku na vybudovanie výťahu, ale nadviazali sme spoluprácu s Úniou nevidiacich a slabozrakých Slovenska, Slovenskou úniou sluchovo postihnutých a Slovenským zväzom telesne postihnutých, ktorých požiadavky a dobré rady sme zapracovali do muzeálneho scenára.

Dúfame, že najväčšou atrakciou v budúcom múzeu cukru bude súbor exponátov, ktoré nám prislúbilo zapožičať Slovenské poľnohospodárske múzeum v Nitre, ktoré ruší niektoré svoje expozície. Ide o kompletne cukrovárske laboratórium, rôzne malé, ale aj veľké cukrovárske stroje, prístroje a aj ich modely, poľnohospodárske náradie od ručného až po repnú sejačku, parnú lokomobilu s pluhom a vozíky ponvágli, úzkorozchodnej železnice, ktorá prepájala jednotlivé hospodárske dvory s bývalým cukrovarom v Sládkovičove.

Spolu s exponátmi, ktoré už máme zbierané, budeme vedieť vytvoriť atraktívne múzeum, ktoré bude mapovať orientačne svetovú históriu cukrovarníctva, podrobnú históriu pestovania cukrovej repy a cukrovarníctva na Slovensku, galériu významných slovenských cukrovarníkov a špeciálnu expozíciu diószegského (sládkovičovského) cukrovaru a rodiny baróna Karla Kuffnera de Diószegh.

Obr. 5. Vizualizácia interiéru renovovanej sýpky

Historický výskum, ktorému sa viacerí členovia občianskeho združenia venujú už 20 rokov, a kolektív našich kolegov a priaznivcov z celého Slovenska, strednej Európy, USA, ale napríklad aj z Austrálie a Nového Zélandu, nám dáva nádej, že zrekonštruovanú budovu sýpky naplníme atraktívnymi exponátmi, modernou prezentačnou technikou a zaujímavými interaktívnymi prvkami.

Momentálne (február 2026) očakávame podpis zmluvy medzi mestom Sládkovičovo a Radou partnerstva TTSK, ktorá už financie na realizáciu projektu schválila. Nemáme zatiaľ odvahu odhadovať termín realizácie rekonštrukcie barokovej sýpky, lebo ide o stavbu starú niekoľko storočí. Je však možné očakávať, že počas rekonštrukcie sa objavia rôzne problémy. Veľkou pridanou hodnotou tejto stavby je jej umiestnenie v nedávno revitalizovanom parku medzi cukrovarom a kuffnerovským kaštieľom, priamo v susedstve hrobky, ktorú pre Kuffnerovcov projektovateľ významný slovenský architekt M. M. Harminc.

Do parku je prístup od cukrovaru i z hlavnej ulice, je tu priestor pre parkovisko a k sýpke patrí dvor, v ktorom plánujeme umiestniť vonkajšiu expozíciu veľkých strojov, detské ihrisko, spoločenský priestor na rôzne kultúrne podujatia a malú komunitnú záhradu.

V budove budúceho múzea budú na troch podlažiach umiestnené jednotlivé expozície, stroje, prístroje, interaktívne prvky, prezentačná technika a priestor pre tvorivé dielne. Na prízemí bude recepcia, sociálne zázemie, kaviareň, expozícia svetovej histórie výroby cukru, interaktívna mapa slovenských cukrovarov a výstava výrobkov.

Prvé podlažie bude patriť expozícii histórie pestovania cukrovej repy a výroby cukru na Slovensku. Bude tu umiestnené interaktívne cukrovarské laboratórium, možno aj malá expozícia historického zariadenia kaštieľa a prezentačné centrum vhodné aj na organizovanie rôznych kultúrnych, spoločenských a edukačných aktivít. V podkrovných priestoroch sýpky bude expozícia venovaná histórii miestneho cukrovaru a rodiny Kuffnerovcov, židovskej rodiny, ktorá podnikala na Morave, vo Viedni a v Budapešti a v minulosti patrila po Rothschildovcoch a Gutmannovcoch k najvýznamnejším európskym židovským rodinám.

Členovia občianskeho združenia sú si vedomí, že je pred nami dlhá a neľahká cesta, ale veríme, že i tentoraz platí, že „šťastie praje pripraveným“, a tak sa usilujeme dobre sa pripraviť. Preto využívame aj túto príležitosť osloviť verejnosť s prosbou, aby nám pomohli v pátraní po zaujímavých pamiatkach, strojoch, dokumentoch, fotografiách či informáciách, ktoré by boli pre múzeum prínosom. Slávne slovenské cukrovary, významní cukrovarníci a poľnohospodári si určite zaslúžia krásne a kvalitne pripravené múzeum.

Obr. 6. Ďalšie návrhy prestavby sýpky

